

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О. М. БЕКЕТОВА

Методичні вказівки
до самостійної роботи, проведення практичних занять
і виконання розрахунково-графічної роботи
з дисципліни

МІКРОЕКОНОМІКА

*(для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»
напрямів підготовки 6.030504 – Економіка підприємства і
6.030509 – Облік і аудит та слухачів другої вищої освіти
освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст»
спеціальностей 7.03050401 – Економіка підприємства
і 7.03050901 – Облік і аудит)*

Харків
ХНУМГ
2014

Методичні вказівки до самостійної роботи, проведення практичних занять і виконання розрахунково-графічної роботи з дисципліни «Мікроекономіка» (для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напрямів підготовки 6.030504 – Економіка підприємства і 6.030509 – Облік і аудит та слухачів другої вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» спеціальностей 7.03050401 – Економіка підприємства і 7.03050901 – Облік і аудит) / Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад.: Н. М. Сіренко, К. О. Кожокіна. – Х.: ХНУМГ, 2014. – 51 с.

Укладачі: Н. М. Сіренко,
К. О. Кожокіна

Рецензент: к.е.н., доц. І. А. Островський

Рекомендовано кафедрою економіки підприємств міського господарства ЦПО і ЗН,
протокол № 1 від 28.08.2013 р.

ПЕРЕДМОВА

Мікроекономіка належить до тих дисциплін, які покликані забезпечити фундаментальну економічну підготовку бакалаврів та спеціалістів з економіки та обліку і аудиту.

Завдання даної дисципліни – сформувати у студентів та слухачів другої вищої освіти знання закономірностей поведінки економічних суб'єктів у ринкових умовах, озброїти їх універсальним інструментарієм для прийняття обґрунтованих рішень щодо здійснення суто індивідуального вибору при обмежених засобах і наявності альтернативних можливостей.

На заочній формі навчання крім аудиторних занять велике місце у вивченні мікроекономіки посідає самостійна робота. Однією з форм її є виконання розрахунково-графічної роботи, що в водночас є важливим етапом у підготовці до складання іспиту з мікроекономіки.

Ці методичні рекомендації включають тематику розрахунково-графічних робіт з планами, контрольними запитаннями, задачами та тестами.

Метою цих методичних рекомендацій є допомога студентам та слухачам другої вищої освіти у вивченні теоретичних аспектів теми, виконанні практичних і тестових завдань.

Під час установчої сесії кожен студент або слухач другої вищої освіти отримує завдання (варіант розрахунково-графічної роботи) з мікроекономіки, яке він повинен виконати самостійно протягом семестру.

Виконання розрахунково-графічної роботи з мікроекономіки передбачає: по-перше, вивчення рекомендованої літератури (її список подано в методичних рекомендаціях), по-друге, безпосереднє виконання (написання) РГР, по-третє, захист роботи.

Розрахунково-графічна робота складається з теоретичної та практичної частини. Оформлення РГР повинно відповідати таким вимогам. Письмова розрахунково-графічна робота починається з титульного аркуша (зразок його оформлення див. Додаток 1). На наступній сторінці роботи розміщують план роботи (план подано в кожному з варіантів завдання відповідно до теми РГР). Далі йде теоретичне висвітлення проблем теми відповідно до плану. Кожний з пунктів плану необхідно виділяти за текстом роботи. Обсяг теоретичної частини РГР 10-15 сторінок А4.

Далі виконують практичну частину роботи, що передбачає вирішення задач з відповідними (логічними, аналітичними, графічними) поясненнями.

Після теоретичної та практичної частини необхідно подати список використаної літератури.

Під час сесії студент або слухач другої вищої освіти захищає свою розрахунково-графічну роботу. Захист РГР передбачає:

- наявність виконаної письмової роботи, яка відповідає вище означеним вимогам;
- вміння відповідати на контрольні запитання, які зазначені в завданні до кожного з варіантів роботи;
- вміння використовувати набуті теоретичні знання, розв'язуючи задачі.

Успішний захист розрахунково-графічної роботи є складовою частиною екзамену з мікроекономіки.

ЗМ 1. Теорія поведінки споживача

Питання лекції

1. Предмет і метод мікроекономіки.
2. Теорія граничної корисності та поведінка споживача.
3. Ординалістська теорія поведінки споживача.
4. Аналіз поведінки споживача.

Питання практичних занять

1. Проблема обмеженості ресурсів і необхідність вибору. Крива виробничих можливостей, її значення у мікроаналізі.
2. Предмет і функції мікроекономіки.
3. Методологічні засади мікроекономіки.
4. Свобода вибору і суверенітет споживача.
5. Поняття корисності, її особливості та спосіб досягнення. Сукупна та гранична корисність, їх графічний аналіз.
6. Припущення в теорії споживання. Поняття рівноваги споживача.
7. Закони Госсена, їх роль в теорії споживання. Кардиналістська (кількісна) модель оптимізації споживчого вибору.
8. Аксиоми ординалістської теорії корисності (система переваг споживача, її основні елементи).
9. Особливості аналізу функції корисності з ординалістських позицій.
10. Криві байдужості як спеціальний інструментарій мікроекономічного аналізу. Карта байдужості.
11. Бюджетне обмеження і можливості споживача. Бюджетна лінія, її рівняння і графічна побудова. Рівновага споживача за ординалістською концепцією.
12. Реакція споживача на зміни його доходу і цін. Графічний аналіз ліній «доход – споживання» та «доход – ціна». Криві Енгеля.
13. Ефект доходу та ефект заміщення. Парадокс Гіффена.
14. Надлишок споживача: поняття, утворення, зміна.

Контрольні запитання і завдання

1. Чи є проблема вибору за умов рідкісності ресурсів такою, що розглядається тільки мікроекономікою?
2. Як Ви розумієте поняття «субстанційна раціональність», «процедурна раціональність»?
3. У чому полягає суть закону (принципу) спадної граничної корисності?
4. Оптимальна структура покупок і гранична корисність грошей. Зв'язок зміни ціни одного з благ зі зміною обсягу попиту на нього.

5. Від яких чинників залежить ступінь раціонального споживання індивіда? Чому раціональна поведінка не завжди притаманна реальним споживачам?
6. Яку інформацію містить у собі крива байдужості? Які характерні риси кривих байдужості?
7. У чому відмінність ординалістського та кардиналістського підходів до аналізу поведінки споживача?
8. Які зміни в моделі споживчого вибору варто здійснити, щоб підвищити рівень її реалістичності?
9. Як будується лінія індивідуального попиту, виходячи з ординалістської теорії поведінки споживача?
10. Утворення лінії «ціна – споживання». Її нахил для взаємозамінних і взаємодоповнюючих благ.

ЗМ 2. Попит, пропозиція, їх взаємодія. Концепція еластичності

Питання лекції

1. Попит та пропонування, їх взаємовідносини.
2. Концепція еластичності.

Питання практичних занять

1. Попит, закон попиту. Цінові й нецінові детермінанти попиту.
2. Пропозиція, закон пропозиції. Фактори пропозиції.
3. Ринкова рівновага та проблема її сталості.
4. Концепція цінової еластичності попиту у визначенні міри чутливості споживача до змін цін на товари, її фактори, ступені та коефіцієнти.
5. Методика обчислення та параметри значень коефіцієнтів еластичності попиту за доходом та перехресного.
6. Еластичність пропозиції, її фактори. Методика обчислення рівня еластичності пропозиції.
7. Закон пропозиції.
8. Які фактори впливають на пропозицію? Що відбувається з лінією пропозиції, якщо діє кожен з них?
9. Фактори що впливають на еластичність пропозиції.
10. «Перехресна» еластичність пропозиції та вплив її на стратегію товаровиробника.

Контрольні запитання і завдання

1. Що таке «попит», «обсяг попиту», «функція попиту», «пропозиція»?
2. Закон попиту та обґрунтування його дії.

3. Що означають поняття «абсолютно еластичний попит», та «абсолютно нееластичний попит»? Якого вигляду набуває їх графічне зображення?
4. У чому суть перехресної цінової еластичності попиту?
5. Цінова еластичність: поняття, методика розрахунку показників.
6. Чому для виміру чутливості попиту споживачів використовуються проценти, а не абсолютні величини?
7. Чи може набувати від'ємного значення коефіцієнт цінової еластичності попиту?

ЗМ 3. Теорія виробництва

Питання лекції

1. Мікроекономічна модель підприємства.
2. Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробника.
3. Витрати виробництва.

Питання практичних занять

1. Підприємство як суб'єкт ринкових відносин, його організаційні форми і функції.
2. Мотивація поведінки підприємства. Фактор часу і періоди функціонування підприємства.
3. Поняття і параметри виробничої функції. Виробнича функція з одним змінним фактором і її графічне відображення. Властивості виробничої функції.
4. Виробнича функція з двома змінними факторами. Крива однакового продукту (виробничої байдужості) – ізокванта, її властивості. Карта ізоквант.
5. Сукупний, середній та граничний продукт (аналітичний та графічний аналіз). Правило спадної віддачі (продуктивності) змінного фактору виробництва.
6. Заміщення факторів виробництва. Віддача від масштабу: постійна (стала), зростаюча, спадна.
7. Вибір комбінації виробничих факторів за критеріями мінімізації витрат чи максимізації випуску. Умови комбінації (заміщення) факторів. Лінія однакових витрат – ізокоста. Карта ізокоств. Оптимум товаровиробника.
8. Витрати виробництва, економічний та бухгалтерський підходи до визначення.
9. Часткова варіація факторів виробництва і функції витрат. Короткострокові витрати, їх графічний, алгебраїчний та вербальний аналіз. Закон неминучого зростання граничних витрат.
10. Довгострокові витрати. Концепція мінімально ефективного розміру підприємства.

Контрольні запитання і завдання

1. Визначте сутність понять: «виробництво», «підприємство», «виробнича функція».
2. Що належить до факторів виробництва?
3. Розкрийте економічний зміст прибутку як кінцевого результату діяльності підприємства.
4. Поняття та параметри однофакторної виробничої функції.
5. Виробнича функція з двома змінними факторами.
6. Що таке ізокванта, карта ізоквант?
7. Що таке ізокоста, карта ізокост?
8. Поняття «бухгалтерські витрати», «економічні витрати», «бухгалтерський прибуток», «економічний прибуток», та їх співвідношення.
9. У чому різниця між короткостроковими й довгостроковими часовими інтервалами?
10. Розкрийте економічний зміст граничних витрат.

ЗМ 4. Теорія ринкових структур. Ринки факторів виробництва. Рівновага та ефективність ринкової системи

Питання лекції

1. Ринок досконалої конкуренції.
2. Монопольний ринок.
3. Олігополія та монополістична конкуренція.
4. Ринок факторів виробництва.
5. Загальна рівновага та економіка добробуту.
6. Інституціональні аспекти ринкового господарювання.

Питання практичних занять

1. Поняття ринкової структури. Кількісні методи оцінки структури ринку.
2. Ознаки й умови досконалої конкуренції.
3. Конкурентна стратегія фірми у короткотерміновому періоді.
4. Конкурентна стратегія фірми у довгостроковому періоді.
5. Ефективність ринку досконалої конкуренції.
6. Модель «чистої» монополії та її основні ознаки.
7. Монопольний ринок у короткостроковому періоді.
8. Оптимум монополії у довгостроковому періоді.
9. Цінова дискримінація: поняття, умови, різновиди.
10. Економічні наслідки монополізму.

11. Олігополія, її сутність та основні ознаки.
12. Основні моделі олігопольної поведінки.
13. Ефективність олігополії порівняно з іншими ринковими структурами. Економічні наслідки олігополії.
14. Сутність та основні риси ринку монополістичної конкуренції. Фактори диференціації продукту.
15. Ринкова поведінка монополістичного конкурента у короткостроковому періоді.
16. Поведінка фірми монополістичного конкурента у довгостроковому періоді.
17. Економічна ефективність і монополістична конкуренція.
18. Теорія граничної продуктивності та попит на ресурси.
19. Зміни у попиті на ресурси, його еластичність. Оптимальне співвідношення ресурсів.
20. Ціноутворення на ринку ресурсів. Праця як фактор виробництва, її мобільність
21. Ринок капіталу. Капітал як ресурс тривалого використання, форми капіталу.
22. Ринок природних ресурсів.
23. Часткова та загальна рівновага. Засади аналізу загальної рівноваги. Моделі загальної рівноваги: неокласична (Вальрасівська) та кейнсіанська.
24. Критерій та оптимум Парето.
25. Теорія загальної рівноваги та політика у галузі економіки добробуту. Критерії оцінки добробуту. Перша та друга теореми економіки добробуту.
26. Зовнішні ефекти: негативні та позитивні.
27. Суспільні блага та ефективність.
28. Оптимізація суспільного вибору. Економічна оцінка суспільних проектів.

Контрольні запитання і завдання

1. Яке підприємство може вважатися конкурентним?
2. Чому крива попиту на продукцію конкурентного підприємства має вигляд горизонтальної лінії?
3. Що таке «рівноважна ціна», як її можна обчислити?
4. Які характерні ознаки монопольного ринку?
5. Чому крива попиту для монополіста не буває абсолютно еластична?
6. Які особливості монопольного ціноутворення?
7. Назвіть загальні риси олігополістичних ринків.
8. Дайте загальну характеристику ціноутворення в умовах олігополістичного ринку.
9. Які основні причини існування олігополії?
10. Чому монополістично-конкурентне підприємство не може протягом довгого періоду одержувати економічний прибуток?
11. Ринки факторів виробництва, їх функція в економіці.

12. Як визначається виторг від граничного продукту певного фактора та граничні факторні витрати?
13. У чому полягає особливість праці як фактора виробництва?
14. Яку роль відіграє ефект зворотного зв'язку в ринковій економіці?
15. Сформулюйте основні положення підходу до поняття «ефективність», запропонованого В. Парето?
16. Які специфічні види трансакційних витрат існували в соціалістичних країнах?

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА

Виконання РГР передбачає: по-перше, вивчення рекомендованої літератури (її список подано в методичних рекомендаціях), по-друге, безпосереднє виконання (написання) роботи, по-третє, захист роботи.

Варіант РГР обирається згідно з номером у заліково-екзаменаційні відомості.

Тематика розрахунково-графічних робіт з курсу «Мікроекономіка»

Теоретична частина

Варіант 1

Тема: ***Попит та пропозиція як характеристики ринку***

План

1. Попит: поняття, графік. Закон попиту.
2. Фактори попиту (цінові та нецінові), їх дія.
3. Пропозиція (поняття, крива. закон). Фактори пропозиції.

Контрольні запитання

1. Що таке «попит»? Сформулюйте закон попиту і поясніть його дію.
2. Дайте логічне і графічне пояснення впливу цінових й нецінових факторів попиту на зміну попиту і його величини.
3. Визначте поняття «попит», «величина попиту».
4. У чому різниця понять «пропозиція» і «обсяг пропозиції», чим вона обумовлена?
5. Сформулюйте закон пропозиції, поясніть його.

Варіант 2

Тема: ***Основи аналізу попиту та пропозиції. Ринкова рівновага.***

Проблеми її сталості

План

1. Попит та пропозиції як характеристики ринку.
2. Ринкова рівновага (аналітичне, графічне і логічне пояснення).
3. Механізм відновлення рівноваги.

Контрольні запитання

1. Що таке попит? Який вигляд має крива попиту?
2. Визначте поняття «пропозиція». Охарактеризуйте криву пропозиції.
3. Що таке ринкова рівновага?
4. У чому полягає проблема сталості ринкової рівноваги?
5. Яким є механізм відновлення рівноваги?

Варіант 3

Тема: *Ринкова рівновага й проблема її сталості*

План

1. Ринкова рівновага (логічне, графічне, аналітичне пояснення).
2. Сталість рівноваги. Вплив податків і дотацій на стан рівноваги (логічне і графічне пояснення).
3. Випадки, коли рівновага відсутня у позитивній частині всіх координат.
4. Випадки, коли рівновага має місце більш ніж в одній точці.

Контрольні запитання

1. Поняття «ринкова рівновага».
2. У чому полягає проблема сталості рівноваги?
3. Як податки впливають на ринкову рівновагу?
4. Вплив дотацій на стан ринкової рівноваги.
5. Дайте характеристику випадкам, коли обсяги попиту та пропозиції нерівні за будь-яким позитивним значенням ціни.
6. Поясніть випадки, коли мають місце більш ніж одне сполучення «ціна-обсяг», за яким досягається рівновага.

Варіант 4

Тема: *Теорія граничної корисності й поведінка споживача*

План

1. Свобода вибору і суверенітет споживача.
2. Загальна й гранична корисність. Закон спадної граничної корисності.
3. Функція корисності, її модифікація.

Контрольні запитання

1. У чому полягає суверенітет споживача? Які умови його реалізації?
2. Чи можна обмежити свободу вибору споживача? Мотиви й наслідки таких обмежень.
3. Що таке корисність? Чи можна її виміряти?
4. Що являє собою функція корисності? Які її властивості?
5. Опишіть функцію корисності певного товару, адитивну функцію, функцію корисності загального вигляду.

Варіант 5

Тема: ***Теорія споживчої поведінки***

План

1. Загальна, гранична корисність і обґрунтування закону попиту.
2. Закони Госсена, їх використання в теорії споживчої поведінки.
3. Поняття «рівновага споживача». Припущення в теорії споживання.

Контрольні запитання

1. Що таке гранична корисність?
2. Графік граничної корисності. Що необхідно для його побудови?
3. Поясніть закон попиту за допомогою принципу спадної граничної корисності.
4. Герман Генріх Гессен та його закони.
5. Які припущення використовуються в теорії споживання?
6. Поясніть дію ефектів «сноба», «юрби», «Веблена».
7. Що являє собою рівноважний споживчий вибір?

Варіант 6

Тема: ***Кардиналістський (кількісний) підхід до визначення рівноваги споживача***

План

1. Споживчий вибір. Рівновага споживача.
2. Корисність: загальна й гранична, їх графіки. Зважена гранична корисність.
3. Критика постулату про можливість кількісного визначення корисності.

Контрольні запитання

1. Що таке споживчий вибір?
2. Які припущення використовуються в теорії споживання?
3. Що означає рівноважний вибір споживача?
4. Що являє собою зважена гранична корисність?
5. Поясніть сутність кількісного підходу до визначення рівноваги споживача.

Варіант 7

Тема: ***Ординалістський (порядковий) підхід до визначення споживчої рівноваги***

План

1. Споживчий відбір. Поняття «рівновага споживача».
2. Особливості аналізу функції корисності з ординалістських позицій.
3. Криві байдужості, їх властивості. Карта байдужості.
4. Бюджетна лінія: поняття і використання в ординалістській концепції.

Контрольні запитання

1. Що являє собою рівноважний споживчий вибір з ординалістських позицій?
2. Охарактеризуйте криві байдужості як інструментарій мікроекономічного аналізу.
3. Що являє собою карта байдужості? Види карт байдужості.
4. Гранична норма зміщення благ: сутність і методика визначення.
5. Охарактеризуйте бюджетне обмеження і можливості споживача.
6. Запишіть і поясніть рівняння бюджетної лінії.
7. Яким є вплив зміни доходу споживача на положення бюджетної лінії і на процес споживання.

Варіант 8

Тема: *Моделювання поведінки споживача на ринку товарів*

План

1. Зміна оптимального стану споживача як результат змін доходу. Криві «доход-споживання». Криві й закони Енгеля.
2. Криві «ціна-споживання» і виведення кривих попиту.
3. Ефект доходу і ефект зміщення. Парадокс Гіффена.
4. Надлишок споживача: поняття, утворення. Сукупний надлишок.

Контрольні запитання

1. Як поводить себе споживач, коли змінюється його дохід?
2. Як реагує споживач на зміни цін?
3. Криві Енгеля, їх сутність та побудова.
4. Поясніть, як можна розкласти сукупні зміни попиту на дві складові: ефект доходу і ефект заміщення.
5. Поясніть парадокс Гіффена.
6. Ж. Дюпюї – першовідкривач споживчого надлишку.
7. Що пояснює сума надлишків споживача?

Варіант 9

Тема: *Концепція еластичності попиту.*

Коефіцієнт еластичності попиту

План

1. Поняття «еластичність попиту». Фактори й ступені еластичності попиту.
2. Методика визначення цінового коефіцієнта еластичності попиту.
3. Методика визначення коефіцієнта еластичності попиту за доходом. Критерії його значень для «нормальних» і «неякісних» товарів.
4. Сутність перехресної еластичності попиту. Її коефіцієнт. Практичне використання в обґрунтуванні цінової політики виробників (продавців).

Контрольні запитання

1. Еластичність попиту: поняття і використання.
2. Які особливості впливу факторів цінової еластичності попиту?
3. Яким є діапазон числових значень коефіцієнта прямої цінової еластичності попиту?
4. Як визначити і яке практичне застосування має коефіцієнт еластичності попиту за доходом?
5. Якими є кількісні параметри еластичності для товарів, які взаємозаміняють або взаємодоповнюють один одного?

Варіант 10

Тема: ***Ринковий попит. Еластичність попиту***

План

1. Сутність поняття «попит». Закон попиту.
2. Ринковий попит: поняття і методика визначення.
3. Еластичність попиту, її фактори, ступені та коефіцієнт.

Контрольні запитання

1. Що таке попит?
2. Поясніть дію закону попиту.
3. Які соціальні ефекти ускладнюють зв'язок між індивідуальним і ринковим попитом?
4. Поясніть методику визначення ринкового попиту (графічно, таблично, аналітично).
5. У чому проявляє себе дія цінових і нецінових детермінантів попиту в реальних ситуаціях на товарних ринках?
6. У чому полягає практичне використання коефіцієнтів еластичності попиту?
7. Якою є методика визначення коефіцієнтів еластичності попиту?

Варіант 11

Тема: ***Мікроекономічна модель підприємства***

План

1. Підприємство як суб'єкт ринкових відносин.
2. Мотивація поведінки підприємства. Фактори часу і періоди функціонування підприємства.
3. Фактори виробництва, їх групування та варіації.

Контрольні запитання

1. Підприємство як система «товаровиробник-продавець».
2. Як впливає на внутрішню динаміку виробництва динаміка зовнішнього середовища?
3. Як підприємство (фірма) вирішує питання: Що виробляти? Як виробляти? Для кого виробляти?
4. У чому сутність поняття «оптимальний стан» і «рівноважний стан» фірми?
5. Охарактеризуйте сукупний, середній, граничний продукт фірми.

Варіант 12

Тема: *Теорія виробництва, виробнича функція*

План

1. Виробнича функція: поняття, її модифікація.
2. Ізокванта виробничої функції. Карта ізоквант.
3. Заміщення факторів виробництва: поняття, умови. Ізокоста виробничої функції.
4. Віддача від масштабу. Еластичність масштабу і її взаємозв'язок з еластичністю виробництва.

Контрольні запитання

1. Охарактеризуйте виробничу функцію з одним змінним ресурсом (аналітично, графічно).
2. У чому полягає феномен «згасання» виробничої функції?
3. Що являє собою виробнича функція з двома змінними ресурсами?
4. Поясніть поняття «норма технічної заміни».
5. Побудуйте карту ізоквант. Які можливі її конфігурації?
6. Поясніть вибір комбінації виробничих факторів за критеріями, що мінімізують витрати або максимізують прибуток.
7. Якою є траєкторія розширення виробничої діяльності фірми у короткостроковому й довгостроковому періодах?

Варіант 13

Тема: *Витрати виробництва*

План

1. Витрати виробництва: економічний та бухгалтерський підходи до визначення.
2. Загальні, середні й граничні витрати виробництва.
3. Закон спадної віддачі й динаміка витрат.

Контрольні запитання

1. Що являють собою прямі і непрямі витрати?
2. Що таке альтернативні витрати, якою є їх структура?

3. Дайте графічний аналіз загальних, середніх і графічних витрат.
4. Охарактеризуйте поняття загального (валового), середнього та граничного продукту.
5. Дайте графічне пояснення закону спадної віддачі. Як його дія пов'язана з динамікою витрат?

Варіант 14

Тема: ***Витрати виробництва і випуск продукції***

План

1. Функція витрат і рівновага виробника.
2. Витрати виробництва у короткостроковому періоді.
3. Витрати виробництва у довгостроковому періоді.

Контрольні запитання

1. Що відображує функція витрат? Яким є її значення?
2. Назвіть умови рівноваги виробника.
3. Охарактеризуйте залежність витрат від обсягів виробництва.
4. Дайте графічний і аналітичний аналіз витрат виробництва у короткостроковому періоді.
5. Графічний аналіз довгострокових витрат.
6. У чому полягає залежність й взаємозв'язок між динамікою короткострокових та довгострокових витрат виробництва?

Варіант 15

Тема: ***Ринкова пропозиція. Еластичність пропозиції***

План

1. Сутність поняття «пропозиція». Закон пропозиції, його аргументація.
2. Ринкова пропозиція: поняття, методика визначення (аналітичний і графічний аналіз).
3. Еластичність пропозиції. Методика визначення коефіцієнта еластичності пропозиції.

Контрольні запитання

1. Дайте графічний аналіз пропозиції. Які фактори змінюють положення кривої пропозиції?
2. Як можна відобразити ринкову пропозицію?
3. У чому полягає сутність поняття «альтернативна» вартість?
4. Яким чином зв'язані крива виробничих можливостей і крива ринкової пропозиції?
5. Які фактори впливають на еластичність пропозиції?
6. Визначте коефіцієнт еластичності пропозиції у точці та дуговий (середній).

Варіант 16

Тема: *Теорія ринкових структур*

План

1. Ринкова структура: поняття, класифікація.
2. Кількісні методи оцінки структури ринку (індекс концентрації, Н-індекс, індекс Лінда та ін.).
3. Загальна характеристика основних типів ринкових структур.

Контрольні запитання

1. Що являє собою поняття «ринкова структура»?
2. Які ринкові структури розглядає економічна теорія?
3. Охарактеризуйте основні принципи класифікації ринкових структур.
4. Як визначити Н-індекс (індекс Херфінда-Хіршмана), що він показує?
5. Індекс Лінда, його переваги і методика визначення.
6. Проаналізуйте інші показники концентрації ринку.
7. Дайте характеристику основним типам ринкових структур.

Варіант 17

Тема: *Поведінка фірми в умовах досконалої (чистої) конкуренції*

План

1. Характеристика ринку чистої конкуренції.
2. Рівновага конкурентної фірми в короткостроковому періоді.
3. Довгострокова рівновага конкурентної фірми.
4. Чиста конкуренція та ефективність.

Контрольні запитання

1. Визначте основні риси досконалої конкуренції.
2. Який вигляд має крива попиту конкурентної фірми? Який вид має графік ринкового попиту в умовах чистої конкуренції?
3. Дайте графічне пояснення залежності між загальною, середньою і граничною виручкою.
4. Проаналізуйте два способи визначення оптимального рівня виробництва для конкурентної фірми в короткостроковому періоді.
5. Назвіть умови довгострокової рівноваги конкурентної фірми.
6. Яким є співвідношення чистої конкуренції та економічної ефективності?
7. У чому полягає доцільність продовження чи припинення виробництва для конкурентної фірми у короткостроковому періоді?

Варіант 18

Тема: ***Поведінка фірми в умовах досконалої (чистої) монополії***

План

1. Основні риси чистої монополії.
2. Чиста монополія у короткостроковому періоді. Дискримінаційна поведінка монополії.
3. Оптимум монополії у довгостроковому періоді: три варіанти (графічне і логічне пояснення).
4. Економічні наслідки монополізму.

Контрольні запитання

1. Визначте основні ознаки чистої монополії.
2. Проаналізуйте поведінку фірми-монополісту в короткостроковому періоді.
3. Що дозволяє фірмі-монополісту маніпулювати цінами і обсягом продажу? З якою метою вона це робить?
4. Якщо фірма-монополіст не отримує прибутку в довгостроковому періоді, якою буде її подальша політика?
5. Чому в умовах монополізованого ринку сама фірма є галуззю, вхід до якої зачинено з допомогою різноманітних бар'єрів?
6. Проаналізуйте поведінку фірми-монополіста в довгостроковому періоді.
7. Що таке цінова дискримінація? Які умови її здійснення?
8. Чого вартий споживачеві монопольний ринок?

Варіант 19

Тема: ***Поведінка фірми в умовах монополістичної конкуренції***

План

1. Характеристика монополістичної конкуренції. Диференціація продукту.
2. Аналіз поведінки фірми в умовах монополістичної конкуренції в довгостроковому періоді.
3. Монополістична конкуренція в довгостроковому періоді.
4. Монополістична конкуренція та ефективність.

Контрольні запитання

1. Якими є основні риси монополістичної конкуренції?
2. Що являє собою диференціація продукту? Які її фактори?
3. Якою є поведінка фірми в умовах короткострокового періоду на ринку монополістичної конкуренції?
4. Як визначається оптимальний розмір виробництва в довгостроковому періоді за монополістичної конкуренції?

5. Якими є наслідки розбіжності точки довгострокової рівноваги та точки мінімуму середніх витрат?
6. Наскільки ефективною є монополістична конкуренція?

Варіант 20

Тема: Поведінка фірми в умовах олігополії

План

1. Олігополія, її ознаки.
2. Моделі олігопольної поведінки, їх характеристика.
3. Оцінка економічної ефективності олігополії.

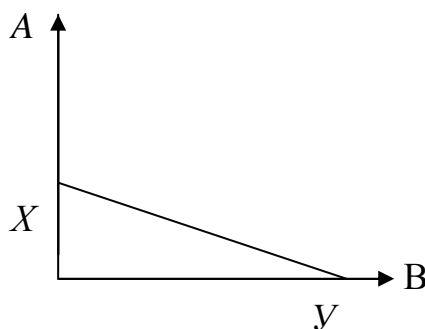
Контрольні запитання

1. Хто вперше здійснив спробу створити теорію олігополії? У чому її сутність?
2. Дайте характеристику основних рис олігопольного ринку.
3. Що таке олігопольна залежність, в чому вона проявляється?
4. Охарактеризуйте олігополію, засновану на таємній змові.
5. Дайте характеристику моделі олігопольної поведінки «лідерство в цінах».
6. Модель олігопольної поведінки за принципом «витрати плюс». Які переваги дає цей метод для фірм, які виробляють різноманітну продукцію?
7. Теорія «ламаної кривої попиту» (логічне і графічне пояснення).

Практична частина

Задача 1

Визначте ціни товарів А і В, складіть рівняння бюджетної лінії, якщо величина доходу $I = 100$ од., а бюджетна лінія виглядає таким чином:

Номер варіанту		X	Y
1	11	10	30
2	12	20	40
3	13	30	50
4	14	40	60
5	15	5	25

6	16	15	35
7	17	25	45
8	18	35	55
9	19	45	65
10	20	50	70

Задача 2

Рівняння попиту: Q_D .

Рівняння пропозиції: Q_S .

Графічно і аналітично визначите рівноважну ціну і об'єм.

Номер варіанту		Q_D	Q_S
1	11	$10 - p$	$3p - 12$
2	12	$6 - p$	$3 + 2p$
3	13	$7 - 4p$	$5 + p$
4	14	$5 - p$	$5p - 7$
5	15	$4 - p$	$7 - 2p$
6	16	$8 - 2p$	$6 - p$
7	17	$9 - 3p$	$7 - 2p$
8	18	$8 - 2p$	$p - 1$
9	19	$2p - 8$	$10 - p$
10	20	$7 - p$	$4p - 8$

Задача 3

Рівняння попиту: Q_D .

Рівняння пропозиції: Q_S .

Визначте рівноважну ціну і об'єм, а також розміри дефіциту і надвиробництва при P_1 та P_2 .

Номер варіанту		Q_D	Q_S	P_1	P_2
1	11	$8 - 2p$	$p - 1$	5	2
9	19	$2p - 8$	$10 - p$	10	4
5	15	$4 - p$	$7 - 2p$	5	1
4	14	$5 - p$	$5p - 7$	3	0,2
2	12	$6 - p$	$3 + 2p$	10	0,5
3	13	$7 - 4p$	$5 + p$	0,2	2,5
10	20	$7 - p$	$4p - 8$	6	1,5
8	18	$10 - p$	$3p - 12$	2	6
6	16	$8 - 2p$	$6 - p$	1	4,5
7	17	$9 - 3p$	$7 - 2p$	0,2	4

Задача 4

Визначте величину ринкового попиту на товар двома методами (табличним і графічним), якщо дані наступні рівняння:

Номер варіанту		QA	QB	QC
1	11	$10 - p$	$p - 12$	$7 - 4p$
2	12	$6 - 2p$	$10 - p$	$3 - 2p$
3	13	$p - 5$	$1 - 3p$	$5 - 5p$
4	14	$5 - 3p$	$p - 6$	$6 - 2p$
5	15	$4 - p$	$3 - 3p$	$7 - 2p$
6	16	$3 - 2p$	$8 - 2p$	$6 - p$
7	17	$9 - 2p$	$4 - 2p$	$7 - 3p$
8	18	$8 - 2p$	$p - 6$	$5 - 2p$
9	19	$6 - 2p$	$10 - p$	$5 - 2p$
10	20	$p - 7$	$6 - 3p$	$8 - 4p$

Задача 5

Заповніть таблицю, якщо N – це номер варіанту.

Q (об'єм)	TC (загальні витрати)	FC (постійні витрати)	VC (змінні витрати)	AFC (середні постійні витрати)	AVC (середні змінні витрати)	ATC (середні загальні витрати)	MC (граничні витрати)
0	$N + 10$						
1	$N + 15$						
2	$N + 20$						
3	$N + 25$						

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ЗА ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ І ПОРЯДОК ТА КРИТЕРІЇ ЇХ ОЦІНЮВАННЯ

Порядок і критерії оцінювання тестового контролю знань, навичок та вмінь студентів

Тестовий контроль знань, умінь і навичок студентів дозволяє ефективно й об'єктивно оцінювати успішність студентів. Критерії оцінювання тестових завдань залежать від їх типу.

Тестові завдання закритої форми

Тест-завдання закритої форми різняться за принципами побудови і відповідно мають і різні оцінювальні бали.

Прості альтернативні тест-завдання використовують для грубої перевірки правильності вибору або прийняття рішення у згорнутій формі й передбачають наявність двох варіантів організації відповіді типу «так - ні»; «правильно - неправильно» тощо. **Оцінюються в 1 бал.**

Тест-завдання з простим множинним вибором за принципом класифікації використовують тоді, коли кількість можливих варіантів відповідей менше трьох, але відповідь більш складна, ніж відповідь типу «так - ні». Їх доцільно використовувати під час перевірки умінь вільно орієнтуватися у групі схожих понять, явищ, процесів тощо. **Оцінюються в 1 бал.**

Тест ЗМ 1

1. Всяка функція корисності являє собою:
 - а) зв'язок між складовими набору благ і витратами на їх придбання;
 - б) залежність, відповідно до якої різним наборам благ надаються значення, адекватні перевагам споживача;
 - в) сукупність усіх наборів благ, які може придбати споживач;
 - г) зв'язок між кількостями одного блага та інших благ, адекватних за сукупною корисністю.
2. Сукупна корисність зростає, якщо гранична корисність:
 - а) зростає;
 - б) спадає;
 - в) зростає або спадає, але залишається додатною;
 - г) є від'ємною величиною.

3. Який з наведених нижче переліків значень сукупної корисності ілюструє закон спадної граничної корисності?
- а) 20, 30, 40, 50;
 - б) 20, 28, 34, 38;
 - в) 20, 40, 80, 160;
 - г) 20, 35, 55, 80.
4. Який з наведених нижче переліків значень граничної корисності ілюструє закон спадної граничної корисності?
- а) 20, 15, 10, 5;
 - б) 20, 10, 10, 10;
 - в) 20, 30, 40, 50;
 - г) 20, 28, 34, 38.
5. Товари X та Y мають відповідно ціни 50 і 80 грош. од., і споживач витрачає весь свій бюджет на купівлю тільки цих товарів, купуючи 5 одиниць X і 8 одиниць Y . Граничні корисності 5-ї одиниці X і 8-ї одиниці Y однакові. Тоді можна зробити висновок, що:
- а) споживач перебуває в стані рівноваги;
 - б) споживачеві треба купувати більше X і менше Y ;
 - в) споживачеві треба купувати менше X і більше Y ;
 - г) споживачеві треба збільшити купівлю обох товарів.
6. Споживач вважає, що йому однаково корисно щоденно випивати як 8 склянок молока та 3 склянки кефіру, так і 6 склянок молока та 4 склянки кефіру. У цьому випадку гранична норма заміщення кефіру молоком дорівнює:
- а) $6/4$;
 - б) $4/6$;
 - в) $2/1$;
 - г) $1/2$.
7. Припустимо, що $MU_A/MU_B = 7$, а $P_A/P_B = 5$. Це означає, що:
- а) споживач знаходиться у стані рівноваги;
 - б) для досягнення рівноваги варто купувати більше A і менше B ;
 - в) для досягнення рівноваги варто купувати більше B і менше A ;
 - г) немає правильної відповіді.

8. Ціна товару A дорівнює 3 грош. од., а B – 2 грош. од. Якщо споживач оцінює граничну корисність товару B у 30 ютилей і бажає максимізувати задоволення від покупки A і B , тоді він має прийняти граничну корисність A за:
- а) 20 ютилей;
 - б) 45 ютилей;
 - в) 30 ютилей;
 - г) 15 ютилей.
9. Положення і нахил кривої байдужості для окремого споживача пояснюються:
- а) його перевагами і розмірами доходу;
 - б) перевагами, розмірами доходу і цінами товарів, що купуються;
 - в) тільки його перевагами;
 - г) тільки цінами товарів, що купуються.
10. Якщо і відносна ціна одного з двох благ, і гранична норма заміщення (MRS) дорівнюють 5, то споживач може отримати максимальну корисність:
- а) споживаючи лише одне з цих благ;
 - б) споживаючи обидва блага в однакових кількостях;
 - в) споживаючи обидва блага в даних кількостях;
 - г) інформації недостатньо.
11. У результаті зміни свого доходу та ринкових цін благ споживач знову досягає стану рівноваги. В новому рівноважному наборі граничні корисності всіх благ стали нижчими, ніж були раніше (до зміни доходу і цін). Усі блага, які споживалися раніше, споживаються й тепер, уподобання не змінилися. Про цього споживача напевне можна сказати, що:
- а) його добробут знизився;
 - б) його добробут виріс;
 - в) його дохід знизився;
 - г) зросли ціни всіх споживаних ним благ.
12. Якщо гранична норма заміни блага B благом A знизилася, то відношення ціни блага A до ціни блага B за оптимального рішення для даного споживача:
- а) збільшиться;
 - б) зменшиться;
 - в) залишиться незмінним;
 - г) інформації недостатньо.

13. Якщо гранична норма заміни між двома благами дорівнює $2/3$ за всякого рівня споживання, то Ви зробите висновок, що:
- а) обидва блага є досконалими субститутами;
 - б) блага є досконалими комплементами;
 - в) крива байдужості благ характеризується спадною MRS ;
 - г) крива байдужості благ опукла на зовні від початку координат.
14. Ціна груш та яблук однакова (2 грош. од. за 1 кг). Домашня господарка намагається максимізувати свою корисність, купуючи груші та яблука. Як гарний економіст, Ви рекомендували б їй:
- а) купувати однакову кількість яблук і груш, поки ціна на них однакова;
 - б) витратити весь свій можливий дохід на груші та яблука;
 - в) купувати таку кількість яблук і груш, щоб MRS між ними дорівнювала 1;
 - г) зробити б) і в) водночас.
15. Споживач купує лише банани та апельсини. Ціна бананів – 2 грош. од., апельсинів – 1,5 грош. од. Споживач може витратити на ці товари щотижня 16 грош. од. Якщо він максимізує корисність, то його норма граничної заміни апельсинів на банани становитиме:
- а) $3/4$;
 - б) $4/3$;
 - в) $1/8$;
 - г) $3/32$.
16. Відмінності між раннім і пізнім меркантилізмом полягали:
- а) у трактовці багатства держави;
 - б) у трактовці предмета вивчення економічних явищ;
 - в) у трактовці джерел торгового прибутку.
17. Визначивши свої можливості, споживач згоден заплатити 20 грош. од. за годинник. Коли він прийшов до магазину, то виявив, що може його придбати за 16 грош. од. У цьому випадку споживчий надлишок дорівнюватиме:
- а) 20 грош. од.;
 - б) 16 грош. од.;
 - в) 4 грош. од.;
 - г) 32 грош. од.

18. Відомі такі дані про споживання протягом двох місяців:

Показник	1-й місяць	2-й місяць
Ціна першого блага	10	5
Ціна другого блага	10	20
Придбано першого блага	10	20
Придбано другого блага	10	5

На основі цих даних можна зробити висновок про те, що:

- а) вартість життя підвищилася;
- б) вартість життя знизилася;
- в) темп зростання доходу споживача менший за темп зростання цін;
- г) нічого визначеного щодо динаміки вартості життя не можна сказати.

19. Ефект заміни – це підвищення попиту на товар, що спричинене:

- а) зміною загального рівня цін на всі товари;
- б) зміною у вподобаннях споживача, якщо він віддає перевагу товарам-замінникам;
- в) зміною у реальному доході, зумовленому зниженням цін на товари, що купуються;
- г) жодна з відповідей не є правильною.

20. Ефект доходу для повноцінних товарів свідчить про те, що:

- а) при збільшенні ціни блага X споживач купуватиме в меншій кількості як X , так і інші блага;
- б) зменшення ціни блага X зумовлює збільшення споживання цього блага, оскільки воно стає дешевим за товари-замінники;
- в) коли ціна блага X змінюється, то споживач має перерозподілити свої покупки так, щоб задовольнити рівність $MU_X/P_X = MU_Y/P_Y = MU_N/P_N$;
- г) усі варіанти правильні.

21. Коли ціна повноцінного блага X падає, то:

- а) ефект доходу спонукатиме споживача купувати більше одиниць блага X , а ефект заміни – менше;
- б) у результаті і ефекту заміни, і ефекту доходу споживач купує більше блага X ;
- в) у результаті ефекту доходу кількість одиниць блага X , що купується, зменшиться, а ефект заміни сприяє збільшенню купівлі блага X ;
- г) і ефект доходу, і ефект заміни ведуть до зниження споживання блага X .

22. Якщо за інших незмінних умов послідовне споживання одиниць блага X призводить до зниження граничної корисності X , то:
- а) X є неповноцінним товаром;
 - б) ефект заміщення більший за ефект доходу;
 - в) еластичність попиту X за ціною висока;
 - г) товар X має від'ємну перехресну еластичність з товаром-замінником.

Тест ЗМ 2

1. Якщо цінова еластичність попиту для товару дорівнює $-0,5$ то це означає, що:
- а) усякі зміни ціни змінюють попит на 50%;
 - б) збільшенню кількості товару, на який пред'явлено попит, на 1% відповідає зменшення ціни на 0,5%;
 - в) збільшенню кількості товару, на який пред'явлено попит, на 1% відповідає збільшення ціни на 2%;
 - г) зміна ціни на 0,5% спричинить таку ж зміну кількості товару, на який пред'явлено попит.
2. Фірма виробляє і продає два товари: A і B . Перший має багато замінників, а другий становить значну частку в доходах споживачів. Збільшення ціни кожного з товарів приведе:
- а) до збільшення виторгу від продажу товарів;
 - б) до зменшення виторгу від продажу товарів;
 - в) до збільшення виторгу від продажу товару A та зменшення його від продажу товару B ;
 - г) до зменшення виторгу від продажу товару A та збільшення його від товару B .
3. Якщо із зменшенням ціни на один товар на 2% попит на взаємозв'язаний з ним товар зменшився на 3%, то це означає, що:
- а) коефіцієнт цінової еластичності попиту є від'ємним;
 - б) коефіцієнт цінової еластичності попиту перевищує 1;
 - в) коефіцієнт перехресної еластичності попиту перевищує 1;
 - г) коефіцієнт перехресної еластичності попиту не перевищує 1.
4. Припустимо, що пропозиція товару A абсолютно нееластична. Якщо попит на цей товар зросте, то рівноважна ціна:
- а) зменшиться, а рівноважна кількість товару зросте;
 - б) зменшиться, зменшиться і рівноважна кількість товару;
 - в) збільшиться, а рівноважна кількість зменшиться;
 - г) збільшиться, а рівноважна кількість товару залишиться незмінною.

5. Якщо ціна товару зросла від 2 до 3 грош. од., а обсяг попиту на нього зменшився з 1500 шт. до 1000 шт., то коефіцієнт цінової еластичності попиту дорівнює:
- а) 1,0;
 - б) 0,002;
 - в) 5,0;
 - г) 0,04.
6. Яке з наведених нижче тверджень не належить до характеристики еластичного попиту на товар:
- а) покупці відносно чутливо реагують на зміну ціни;
 - б) коефіцієнт цінової еластичності менше 1;
 - в) сукупний виторг продавця зменшується, якщо ціна підвищується;
 - г) сукупний виторг продавця збільшується, якщо ціна зменшується.
7. Яке з наведених нижче значень коефіцієнта еластичності за доходом стосується товарів першої необхідності:
- а) менше 0;
 - б) більше 0, але менше 1;
 - в) більше 1;
 - г) дорівнює 1.
8. Якщо товари A і B – взаємозамінники, то збільшення ціни товару A викличе:
- а) збільшення обсягу попиту на товар B ;
 - б) зменшення обсягу попиту на товар B ;
 - в) збільшення попиту на товар B ;
 - г) зменшення попиту на товар B .
9. Попит на молоко менш еластичний, ніж попит на кефір:
- а) якщо відсутня конкуренція з боку іноземних виробників;
 - б) ніколи;
 - в) дуже рідко;
 - г) найчастіше.
10. Товар можна віднести до категорії неповноцінних, якщо:
- а) цінова еластичність його попиту складає 1,5;
 - б) перехресна еластичність його попиту дорівнює $-0,5$;
 - в) еластичність його попиту за доходом дорівнює $-0,5$;
 - г) еластичність його попиту за доходом дорівнює 1,5.

Тест 3М 3

1. Зв'язок між всіма можливими варіантами поєднання факторів виробництва та обсягом продукції відображається за допомогою:
 - а) кривої виробничих можливостей;
 - б) кривої сукупного обсягу випуску продукції;
 - в) виробничої функції;
 - г) еластичності пропозиції.
2. Якщо виробник збільшив витрати факторів виробництва на 30%, а обсяг виробництва при цьому зріс на 25%, то це означає, що:
 - а) підприємство отримує додатковий прибуток;
 - б) діє закон спадної граничної продуктивності змінних факторів виробництва;
 - в) спостерігається спадний ефект від збільшення масштабів виробництва;
 - г) спостерігається зростаючий ефект від збільшення масштабів виробництва.
3. Якщо за певної комбінації праці та капіталу співвідношення їх граничних продуктивностей дорівнює 2:1Ю. то для мінімізації витрат:
 - а) співвідношення їх цін має бути 2:1;
 - б) співвідношення їх цін має бути 1:2;
 - в) дві одиниці праці мають поєднуватися з однією одиницею капіталу;
 - г) однозначне визначення неможливе.
4. Ізокванта – це:
 - а) лінія, яка характеризує різні комбінації ресурсів, використання яких забезпечує однаковий рівень виробничих витрат;
 - б) обсяг продукції, який отримує підприємство, використовуючи даний обсяг ресурсів;
 - в) крива, яка показує різні сполучення виробничих факторів при забезпеченні незмінного обсягу виробництва;
 - г) усі відповіді правильні.
5. Підприємство мінімізує свої витрати за даного обсягу виробництва у точці дотику:
 - а) ізокости та найнижчої з можливих ізоквант;
 - б) ізокости та найвищої з можливих ізоквант;
 - в) ізокванти та найнижчої з можливих ізокост;
 - г) ізокванти та найвищої з можливих ізокост кооперативна.

6. Підприємство максимізує обсяг виробництва за певного рівня витрат у точці дотику:
- а) ізокости та найнижчої з можливих ізоквант;
 - б) ізокости та найвищої з можливих ізоквант;
 - в) ізокванти та найнижчої з можливих ізокост;
 - г) ізокванти та найвищої з можливих ізокост кооперативна.
7. Середні загальні витрати матимуть мінімальне значення за умови, що для даного обсягу випуску:
- а) середні змінні витрати дорівнюють сукупним постійним витратам;
 - б) граничні витрати дорівнюють середнім загальним витратам;
 - в) граничні витрати дорівнюють середнім змінним витратам;
 - г) середні постійні витрати інтенсивно знижуються.
8. У короткостроковому періоді підприємство виробляє 10 од. продукції. Середні змінні витрати дорівнюють 5 грош. од., сукупні постійні витрати – 20 грош. од. За даних умов середні загальні витрати дорівнюватимуть:
- а) 70 грош. од.;
 - б) 30 грош. од.;
 - в) 25 грош. од.;
 - г) 7 грош. од.
9. У довгостроковому періоді:
- а) AFC знижується;
 - б) AFC стабільні;
 - в) усі витрати є сталими;
 - г) усі витрати є змінними.
10. Фіксовані (постійні) витрати – це:
- а) витрати на ресурси згідно із цінами на момент їх придбання;
 - б) витрати, які мають місце навіть тоді, коли нічого не виробляється;
 - в) неявні витрати виробництва;
 - г) витрати на придбання сировини за фіксованими наперед цінами.
11. Якщо середні змінні витрати зменшуються зі зростанням випуску продукції, то для даного інтервалу обсягів випуску характерним буде:
- а) скорочення загальних витрат;
 - б) скорочення загальних фіксованих витрат;
 - в) перевищення середніх змінних витрат над граничними;
 - г) збільшення граничних витрат.

12. Фіксовані витрати не змінюються зі збільшенням виробничих потужностей підприємства:
а) так;
б) ні.
13. Функція загальних витрат показує співвідношення між мінімальними витратами та запланованим обсягом виробництва:
а) так;
б) ні.
14. Аналогом бюджетної лінії споживача для підприємства є ізокоста:
а) так;
б) ні.
15. Мінімізація витрат на даний випуск і максимізація випуску за даних витрат є, по суті, ідентичними процесами:
а) так;
б) ні.
16. Прибуток – це різниця між виторгом і загальними витратами підприємства:
а) так;
б) ні.
17. З точки зору довгострокового аспекту всі витрати підприємства є змінними:
а) так;
б) ні.

Тест ЗМ 4

1. Яке з наведених нижче тверджень означає, що умови досконалої конкуренції не виконуються:
- а) фірма знаходиться у стані рівноваги, якщо її гранична виручка дорівнює граничним витратам;
 - б) крива граничних витрат перетинає криву середніх витрат у точці мінімуму;
 - в) крива попиту на продукцію має від'ємний нахил;
 - г) крива середніх і граничних витрат має U-подібну форму;
 - д) крива попиту на продукцію підприємства є горизонтальною прямою.

2. Припустимо, що пропозиція товару A абсолютно нееластична. Якщо попит на товар зростає, то рівноважна ціна:
- а) знижується, а рівноважна кількість товару збільшується;
 - б) знижується за зменшення рівноважної кількості товару;
 - в) збільшується, а рівноважна кількість товару падає;
 - г) збільшується, а рівноважна кількість товару залишається незмінною;
 - д) збільшується за збільшення рівноважної кількості товару.
3. Якщо ринкова ціна нижча за рівноважну, то:
- а) виникає дефіцит товару;
 - б) з'являється надлишок товару;
 - в) знижується ціна ресурсів;
 - г) на ринку виникає перевага покупців.
4. Що може призвести до збільшення рівноважної ціни товару?
- а) збільшення попиту на товар;
 - б) зменшення попиту на товар;
 - в) збільшення пропозиції товару;
 - г) одночасне та однакове збільшення попиту і пропозиції;
 - д) одночасне та однакове зменшення попиту і пропозиції.
5. Яка з наведених нижче ознак різнить становище товаровиробника у конкурентній галузі й у монополізованій:
- а) товаровиробник максимізує прибуток за умови, що граничні витрати дорівнюють граничному виторгу;
 - б) лінія попиту є абсолютно еластичною;
 - в) криві граничних і середніх витрат – дугоподібні;
 - г) обсяг виробництва, що максимізує прибуток, визначається абсцисою точки перетину кривих граничних витрат і граничного виторгу;
 - д) рівень середніх загальних витрат за обсягу виробництва, що максимізує прибуток, визначається ординатою точки перетину ATC і перпендикуляра з точки перетину граничного виторгу і граничних витрат на вісь абсцис.
6. На відміну від конкурентної фірми монополіст прагне:
- а) виробляти продукції менше, а ціну встановлювати більшу;
 - б) максимізувати прибуток;
 - в) встановлювати ціну, що відповідає нееластичній частині лінії попиту;
 - г) виробляти продукції більше і підвищувати ціну;
 - д) вибирати такий обсяг виробництва, за якого граничний дохід дорівнює ціні.

7. Цінова дискримінація – це:
- а) підвищення ціни на товар вищої якості;
 - б) продаж того самого товару за різними цінами покупцям;
 - в) встановлення різних цін на товари залежно від величини партії закупки;
 - г) зниження ціни на сезонні товари в кінці сезону;
 - д) усі попередні відповіді неправильні.
8. Монополіст, який бажає максимізувати прибуток, завжди виробляє такий обсяг продукції, за якого попит:
- а) нееластичний або одиничної еластичності;
 - б) еластичний або одиничної еластичності;
 - в) одиничної еластичності;
 - г) монополіст не бере до уваги еластичність попиту.
9. При монопольному виробництві продукції $MR = 10$ грош. од., $ATC = 22$ грош. од., $MC = 35$ грош. од. Для максимізації прибутку потрібно:
- а) збільшити обсяг виробництва та знизити ціну;
 - б) зменшити обсяг виробництва та підвищити ціну;
 - в) підвищити ціну за сталого обсягу виробництва;
 - г) підвищити ціну за збільшення обсягу виробництва.
10. Монополіст, що максимізує прибуток, буде знижувати ціну на свою продукцію, якщо:
- а) знижуються середні витрати;
 - б) збільшуються витрати на рекламу;
 - в) граничний виторг перевищує граничні витрати;
 - г) знижується попит на його продукцію.
11. Що з наведеного нижче характеризує олігополію, а не конкурентну ринкову структуру?
- а) багато покупців;
 - б) покупці добре інформовані;
 - в) декілька продавців;
 - г) фірми максимізують прибуток.
12. Ламана лінія попиту для олігополіста обов'язково супроводжується:
- а) таємною змовою з підприємствами-конкурентами для одержання домовленої ціни;
 - б) розривом кривої граничних витрат;

- в) розривом кривої граничного виторгу;
- г) неефективною роботою фірми;
- д) лідерством у цінах на ринку.

13. Найвірогідніше, що учасник картелю збільшить свої прибутки у короткостроковому періоді, якщо:

- а) буде продавати свої товари за більш низькими цінами;
- б) встановить більш високу ціну, ніж інші учасники картелю;
- в) здійснюватиме нецінову конкуренцію;
- г) буде повністю дотримуватися умов картельної угоди;
- д) збільшить випуск продукції понад встановлену квоту.

14. Якщо підприємство очікує, що при зниженні або підвищенні ним ціни всі інші учасники ринку зроблять теж саме, то воно:

- а) має справу з жорстокою ціновою конкуренцією;
- б) має ламану криву попиту;
- в) є ціновим лідером ринку;
- г) є найбільш ефективним підприємством у галузі.

15. На ринку з відкритою інформацією, можливістю укладення угод довіри та вільним вступом картель може встановити повну монополію:

- а) і у короткостроковому, і у довгостроковому періодах;
- б) у короткостроковому, але не у довгостроковому періоді;
- в) у довгостроковому, але не у короткостроковому періоді.

16. Довгострокова рівновага на ринках монополістичної конкуренції означає, що:

- а) ринкові ціни дорівнюють мінімальному значенню довгострокових середніх витрат;
- б) підприємства не отримують економічного прибутку;
- в) ціни дорівнюють граничним витратам;
- г) усі виробничі потужності задіяні.

17. Монополістична конкуренція виникає на ринках тих товарів, де еластичність попиту:

- а) як правило, низька;
- б) приблизно дорівнює одиниці;
- в) як правило, висока;
- г) може бути будь-якою.

18. Ринки досконалої та монополістичної конкуренції мають такі схожі риси:
- а) випускаються однорідні товари;
 - б) ціна перевищує граничні витрати;
 - в) немає бар'єрів для вступу конкурентів до галузі;
 - г) еластичність попиту на продукт нижча, ніж за умов чистої монополії.
19. За умов монополістичної конкуренції граничний виторг завжди:
- а) перевищує ціну;
 - б) дорівнює ціні;
 - в) нижчий за ціну.
20. Підприємства на ринку монополістичної конкуренції мають обмежений контроль за цінами через:
- а) велику кількість конкурентів;
 - б) неможливість через обсяг пропозиції змінити ринкову ситуацію;
 - в) відносно малу частку ринку;
 - г) усі відповіді правильні.
21. Який інструмент конкурентної боротьби найбільш поширений на ринку монополістичної конкуренції?
- а) зміна обсягів пропозиції за сталої ціни;
 - б) вибір певного рівня ціни та обсягу пропозиції;
 - в) упровадження політики широкої диференціації товарів і нецінової конкуренції;
 - г) пристосування до сталої еластичності попиту.
22. Як має змінитися положення кривої попиту, якщо підприємство прагне підвищити економічні прибутки?
- а) змінитися праворуч;
 - б) змінитися ліворуч;
 - в) збільшити кут нахилу;
 - г) зменшити кут нахилу.
23. Характеризуючи продуктивність праці своїх робітників, фермер якось сказав: «Один хлопець – як хлопець. Два хлопці (разом) – це півробітника, а троє (разом) – взагалі нічого». Інакше кажучи:
- а) граничний фізичний продукт праці робітників спадає;
 - б) виробнича функція ферми демонструє спадний ефект від масштабу;
 - в) ізокванта «хлопця» має вигляд прямого кута;
 - г) ізокванта «хлопця» має вигляд прямої лінії.

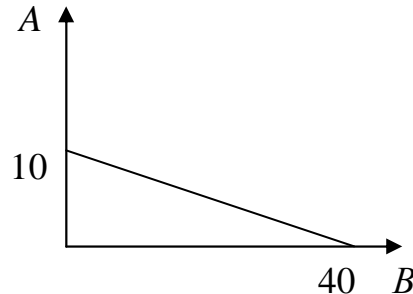
24. Підприємство, що мінімізує витрати, повинно:
- а) наймати ресурси до того моменту, поки граничні фізичні продукти кожного з ресурсів не зрівняються між собою;
 - б) наймати ресурси до того моменту, поки витрати на придбання кожної додаткової одиниці кожного ресурсу не зрівняються між собою;
 - в) наймати ресурси до того моменту, поки додатковий обсяг випуску продукції, що виробляється кожним з ресурсів, дорівнюватиме один одному;
 - г) наймати ресурси до того моменту, поки додатковий обсяг, вироблений одиницею вартості кожного з ресурсів, дорівнюватиме один одному.
25. Граничні витрати найму фактора для підприємства, що не здатне впливати на ціни:
- а) більше середніх витрат фактора;
 - б) постійні;
 - в) мають прирівнюватися до граничного виторгу, щоб визначити, яку кількість продукції потрібно виробляти;
 - г) є засобом виміру тих вигод, які отримує підприємство.
26. Під час аналізу часткової рівноваги, якщо попит на яблука змінюється, економісти аналізують вплив цього фактора на:
- а) тільки ринок яблук;
 - б) усі ринки, де яблука є товарами-замінниками;
 - в) усі ринки, де яблука є ресурсами для виробництва;
 - г) усі ринки, де зміна ціни на яблука може привести до зміщення кривих попиту або пропозиції.
27. Аналіз загальної рівноваги:
- а) визначає одночасно ціни на всіх ринках;
 - б) припускає можливість зворотного зв'язку;
 - в) корисний при вивченні споріднених ринків;
 - г) може одночасно розглядати ринки товарів і ресурсів;
 - д) усі відповіді правильні.
28. Якщо два товари виробляються за умов постійного ефекту від масштабу і підприємство використовує всі ресурси в однакових пропорціях, крива виробничих можливостей для цих товарів:
- а) опукла до початку координат;
 - б) угнута до початку координат;
 - в) є прямою лінією;
 - г) не може бути визначена, враховуючи наведену інформацію.

29. З точки зору загальної рівноваги, монополіст, який максимізує власний прибуток, досягає:
- а) ефективного виробництва, але неефективного розподілу;
 - б) ефективного розподілу, але неефективного виробництва;
 - в) ефективного розподілу й ефективного виробництва;
 - г) ані ефективного виробництва, ані ефективного розподілу.
30. Під зовнішніми ефектами розуміють:
- а) будь-який вплив діяльності одного суб'єкта господарювання на діяльність іншого;
 - б) цілеспрямований вплив одного економічного агента на іншого;
 - в) такий вплив одного економічного суб'єкта на інший, який не регулюється ринковими механізмами;
 - г) вплив природних явищ на господарську діяльність.
31. Які з наведених ситуацій є прикладами негативних зовнішніх ефектів?
- а) виробник електронного обладнання здійснює викиди розчинників у ґрунт, що завдає шкоди водопостачанню;
 - б) чоловік робить красиву клумбу на подвір'ї будинку;
 - в) популярний кінофільм знову спричиняє моду на гімнастичні обручі й ціна на них зростає.
32. До методів корекції зовнішніх ефектів не належить
- а) оподаткування;
 - б) субсидування;
 - в) встановлення права власності;
 - г) ринкове ціноутворення.

Типові задачі з рішеннями з «Мікроекономіки»

Задача 1

Визначте ціни товарів A і B , складіть рівняння бюджетної лінії, якщо величина доходу $I = 100$ од., а бюджетна лінія має вигляд:

Розв'язання:

Загальний вигляд рівняння бюджетної лінії: $I = P_A \cdot A + P_B \cdot B$.

Після перетворення отримуємо:

$$B = I/P_B - (P_A/P_B) \cdot A,$$

где P_A и P_B – ціни товарів A и B ;

A и B – фізичні обсяги товарів.

Якщо купити максимум товарів A , то для покупки товарів B не вистачить коштів. Тому, наприклад, якщо $A = 40$, то $B = 0$.

Таким чином, $I = P_A \cdot A_{max} + P_B \cdot 0 = P_A \cdot A_{max}$,

тобто $100 = P_A \cdot 40$,

$$P_A = 2,5 \text{ од.}$$

Якщо купити максимум товарів B , то для покупки товарів A не вистачить коштів. Тому, наприклад, якщо $B = 10$, то $A = 0$.

Таким чином, $I = P_A \cdot 0 + P_B \cdot B_{max} = P_B \cdot B_{max}$,

тобто $100 = P_B \cdot 10$,

$$P_B = 10 \text{ од.}$$

Рівняння бюджетної лінії:

$$B = I/P_B - (P_A/P_B) \cdot A = 100 : 10 - 2,5 : 10 \cdot A = 10 - 0,25A.$$

Задача 2

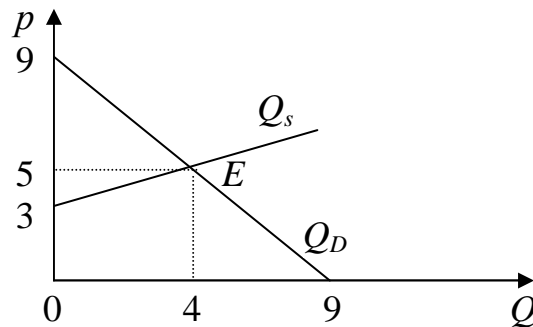
Рівняння попиту: $Q_D = 9 - p$.

Рівняння пропозиції: $Q_s = 2p - 6$.

Графічно та аналітично визначте рівноважну ціну та обсяг.

Графічне розв'язання:

В одній системі координат будемо прямі попиту та пропозиції.

Таким чином, рівноважна ціна $p = 5$; рівноважний обсяг $Q = 4$.

Аналітичне розв'язання:

У стані рівноваги величини попиту та пропозиції рівні, тобто $Q_D = Q_s$.

Прирівнюємо праві частини рівнянь:

$$9 - p = 2p - 6,$$

$$3p = 15,$$

$$p = 5 - \text{рівноважна ціна.}$$

Після підставляємо 5 в будь-яке з рівнянь та отримуємо рівноважний обсяг $Q = 4$.

Задача 3

Рівняння попиту: $Q_D = 9 - p$.

Рівняння пропозиції: $Q_s = 2p - 6$.

Визначте рівноважну ціну та обсяг, а також розміри дефіциту и перевиробництва при $p = 4$; $p = 6$.

Розв'язання:

При рівновазі величини попиту та пропозиції рівні, тобто $Q_D = Q_s$.

Прирівнюємо праві частини рівнянь:

$$9 - p = 2p - 6,$$

$$3p = 15,$$

$$p = 5 - \text{рівноважна ціна.}$$

Після підстановки 5 у будь-яке з рівнянь отримуємо рівноважний обсяг $Q = 4$.

Якщо $p = 4$, тобто нижче рівноважної величини 5, то виникає дефіцит з переважанням величини попиту, тобто

$$\Delta Q = Q_D - Q_s = Q_D(4) - Q_s(4) = 5 - 2 = 3.$$

Якщо $p = 6$, тобто більше рівноважної величини 5, то виникає перевиробництво з переважанням величини пропозиції, тобто

$$\Delta Q = Q_s - Q_D = Q_s(6) - Q_D(6) = 6 - 3 = 3.$$

Задача 4

Рівняння попиту: $Q_D = 9 - p$.

Рівняння пропозиції: $Q_S = 2p - 6$.

Вводиться поштучний податок на продавця у розмірі 1,5 грош. од.

Визначте: 1) рівноважну ціну та обсяг до введення податку; 2) нові рівноважні ціну та обсяг після введення податку; 3) ціни бруто і нетто; 4) суми податкових надходжень до бюджету; 5) суми податкового тягара продавця і покупця.

Розв'язання:

1. При рівновазі величини попиту та пропозиції рівні, тобто $Q_D = Q_S$.

Прирівнюємо праві частини рівнянь:

$$9 - p = 2p - 6,$$

$$3p = 15,$$

$$p = 5 \text{ грош. од.} - \text{рівноважна ціна.}$$

Після підстановки 5 у будь яке з рівнянь отримуємо рівноважний обсяг $Q = 4$.

2. Введення податку на продавця не впливає на рівняння попиту, але змінює рівняння пропозиції:

$$Q_S = 2(p - 1,5) - 6 = 9 - 2p,$$

$$9 - p = 9 - 2p,$$

$$3p = 18,$$

$$p = 6 \text{ грош. од.} - \text{нова рівноважна ціна,}$$

$$Q = 3 - \text{новий рівноважний обсяг.}$$

3. Ціну бруто платить покупець продавцю, тобто річ йде про нову рівноважну ціну $p = 6$ грош. од.;

ціну нетто отримує продавець після сплати поштучного податку 1,5 грош. од., тобто ціна дорівнює $6 - 1,5 = 4,5$ грош. од.

4. Якщо за одну продану одиницю товару продавець сплачує 1,5 грош. од. податку, то за 3 рівноважні штуки він забезпечує $1,5 \cdot 3 = 4,5$ грош. од. у вигляді податкових надходжень до бюджету.

5. Тягар (втрати) продавця: $\Delta \text{ продавця} = (5 - 4,5) \cdot 3 = 1,5$ грош. од.;

тягар (втрати) покупця: $\Delta \text{ покупця} = (6 - 5) \cdot 3 = 3$ грош. од.

Задача 5

Визначте величину ринкового попиту на товар трьома методами (табличним, графічним та аналітичним), якщо дано наступні рівняння:

$$Q_A = 6 - p,$$

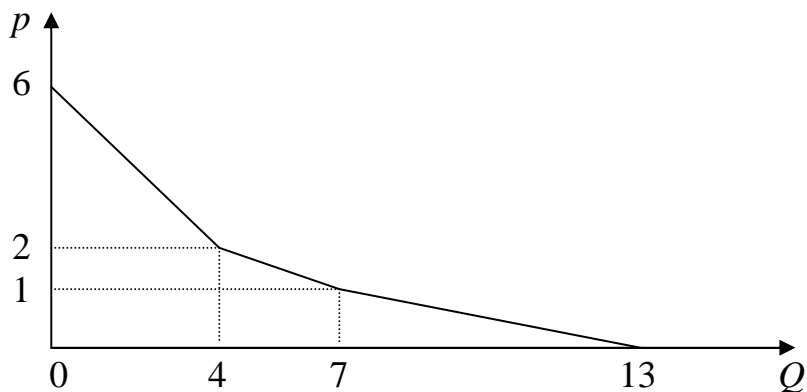
$$Q_B = 4 - 2p,$$

$$Q_C = 3 - 3p.$$

Табличний метод

P	Q_A	Q_B	Q_C	$Q_D = Q_A + Q_B + Q_C$
6	0	0	0	0
2	4	0	0	4
1	5	2	0	7
0	6	4	3	13

Графічний метод

Аналітичний метод

$$Q_D = \begin{cases} 0, & \text{якщо } p \geq 6 \\ 6 - p, & \text{якщо } 2 \leq p < 6 \\ 10 - 3p, & \text{якщо } 1 \leq p < 2 \\ 13 - 6p, & \text{якщо } 0 \leq p < 1 \end{cases}$$

Якщо $p \geq 6$, то $Q_D = 0$.

Якщо $2 \leq p < 6$, то не рівний нулю тільки $Q_A = 6 - p$.

Якщо $1 \leq p < 2$, то не рівні нулю $\left. \begin{array}{l} Q_A = 6 - p \\ Q_B = 4 - 2p \end{array} \right\}$

Таким чином, $Q_A + Q_B = (6 - p) + (4 - 2p) = 10 - 3p$.

Якщо $0 \leq p < 1$, то не рівні нулю $\left. \begin{array}{l} Q_A = 6 - p \\ Q_B = 4 - 2p \\ Q_C = 3 - 3p \end{array} \right\}$

Таким чином, $Q_A + Q_B + Q_C = (6 - p) + (4 - 2p) + (3 - 3p) = 13 - 6p$.

Задача 6

Знайдіть та прокоментуйте коефіцієнт еластичності пропозиції, якщо рівняння пропозиції: $Q_S = 3p - 4$; $p = 2$.

Розв'язання:

$$E_S = Q(p) \cdot (p/Q_S) = 3 \cdot (2/2) = 3.$$

Якщо $p = 2$, то $Q_S = 3 \cdot 2 - 4 = 2$.

Таким чином:

- 1) пропозиція еластична, так як $|E_S| > 1$;
- 2) зміна ціни на 1% змінює величину пропозиції на 3% у тому ж напрямку.

Задача 7

Знайдіть та прокоментуйте коефіцієнт еластичності попиту, якщо запропоновані наступні дані:

P	Q_D
4	1
3	2

Розв'язання

$$E_D = \frac{Q_2 - Q_1}{(Q_2 + Q_1)/2} : \frac{p_2 - p_1}{(p_2 + p_1)/2} = \frac{2 - 1}{(2 + 1)/2} : \frac{3 - 4}{(3 + 4)/2} = -\frac{7}{3} \cong -2,3.$$

Таким чином:

- 1) попит еластичний, так як $|E_D| > 1$;
- 2) зміна ціни на 1% змінює величину попиту на 2,3% у протилежному напрямку.

Задача 8

Знайдіть та прокоментуйте коефіцієнт перехресної еластичності попиту, якщо запропоновані наступні дані:

P_A	Q_{DB}
5	2
3	3

Розв'язання:

$$E_D = \frac{Q_{B2} - Q_{B1}}{(Q_{B2} + Q_{B1})/2} : \frac{p_{A2} - p_{A1}}{(p_{A2} + p_{A1})/2} = \frac{3 - 2}{(3 + 2)/2} : \frac{3 - 5}{(3 + 5)/2} = -\frac{4}{5} \cong -0,8.$$

Таким чином:

- 1) попит нееластичний, так як $|E_D| < 1$;
- 2) зміна ціни товару A на 1% змінює величину попиту на товар B на 0,8% у протилежному напрямку;
- 3) так як E_D має від'ємний знак, то річ йде про взаємозамінні товари.

Задача 9

Знайдіть та прокоментуйте коефіцієнт еластичності доходу, якщо рівняння попиту: $Q_D = 4 + 3I$; $I = 2$.

Розв'язання

$$E_D = Q(I) \cdot (I/Q_D) = 3 \cdot (2/10) = 0,6.$$

Якщо $I = 2$, то $Q_D = 4 + 3 \cdot 2 = 10$.

Таким чином:

- 1) попит нееластичний, так як $|E_D| < 1$;
- 2) зміна ціни на 1% змінює величину попиту на 0,6% у тому ж напрямку;
- 3) так як E_D має позитивний знак, то річ йде про нормальні товари;
- 4) так як $E_D < 1$, то досліджується товар першої необхідності.

Задача 10

Заповніть таблицю:

Q (обсяг)	TC (загальні витрати)	FC (постійні витрати)	VC (змінні витрати)	AFC (середні постійні витрати)	AVC (середні змінні витрати)	ATC (середні загальні витрати)	MC (граничні витрати)
0	20						
1	35						
2	47						
3	79						

Розв'язання

1. FC постійні при будь-якому обсязі, у т.ч. при $Q = 0 \Rightarrow FC$ завжди дорівнюють 20.
2. $VC = TC - FC$, тобто VC послідовно дорівнюють: 0; 15; 27; 59.
3. $AFC = FC : Q$, тобто AFC послідовно дорівнюють, починаючи з $Q = 1$: 20; 10; 6,7.
4. $AVC = VC : Q$, тобто AVC послідовно дорівнюють, починаючи з $Q = 1$: 15; 13,5; 19,7.
5. $ATC = TC : Q = AFC + AVC$, тобто ATC послідовно дорівнюють, починаючи з $Q = 1$: 35; 23,5; 26,4.
6. $MC = \Delta TC : \Delta Q$, тобто MC послідовно дорівнюють, починаючи з $Q = 1$: 15; 12; 32.

Таким чином, заповнена таблиця має вигляд:

Q (обсяг)	TC (загальні витрати)	FC (постійні витрати)	VC (змінні витрати)	AFC (середні постійні витрати)	AVC (середні змінні витрати)	ATC (середні загальні витрати)	MC (граничні витрати)
0	20	20	0	-	-	-	-
1	35	20	15	20	15	35	15
2	47	20	27	10	13,5	23,5	12
3	79	20	59	6,7	19,7	26,4	32

Задача 11

Заповніть таблицю. Визначте оптимальний обсяг виробництва в умовах чистої конкуренції при ціні $p = 10$ од. Який рівень цін примусить закрити фірму? Який рівень цін дозволить мінімізувати збитки, але не закрити фірму?

Q	TC	FC	VC	AFC	AVC	ATC	MC	TR (загальний дохід)	MR (граничний дохід)	I (прибуток чи збиток)
0	4									
1	8									
2	18									
3	39									

Розв'язання

- FC постійні при будь-якому обсязі, у т.ч. при $Q = 0 \Rightarrow FC$ завжди дорівнюють 4.
- $VC = TC - FC$, тобто VC послідовно дорівнюють: 0; 4; 14; 35.
- $AFC = FC : Q$, тобто AFC послідовно дорівнюють, починаючи з $Q = 1$: 4; 2; 1,3.
- $AVC = VC : Q$, тобто AVC послідовно дорівнюють, починаючи з $Q = 1$: 4; 7; 11,7.
- $ATC = TC : Q = AFC + AVC$, тобто ATC послідовно дорівнюють, починаючи з $Q = 1$: 8; 9; 13.
- $MC = \Delta TC : \Delta Q$, тобто MC послідовно дорівнюють, починаючи з $Q = 1$: 4; 10; 21.
- $TR = p \cdot Q$, тобто TR послідовно дорівнює: 0; 10; 20; 30.
- $MR = \Delta TR : \Delta Q = p = 10$ при будь-якому значенні Q , починаючи з $Q = 1$.
- $I = TR - TC$, тобто I послідовно дорівнює: -4; 2; 2; -9.

Таким чином, заповнена таблиця має вигляд:

Q	TC	FC	VC	AFC	AVC	ATC	MC	TR (загальний дохід)	MR (граничний дохід)	I (прибуток чи збиток)
0	4	4	0	-	-	-	-	0	-	-4
1	8	4	4	4	4	8	4	10	10	2
2	18	4	14	2	7	9	10	20	10	2
3	39	4	35	1,3	11,7	13	21	30	10	-9

Оптимальний обсяг виробництва визначається двома методами:

- 1) при максимальному прибутку, $I_{max} = 2$ при $Q = 1$; $Q = 2$;
- 2) при дотриманні нерівності: $MR = MC$, тобто при $Q = 2$.

Висновок: обсяг виробництва є оптимальним при $Q = 2$.

Для закриття фірми необхідна умова: $p < AVC_{min}$, тобто $p < 4$.

Для мінімізації збитків, а не закриття фірми, необхідна умова:

$$AVC_{min} < p < ATC_{min}, \text{ тобто } 4 < p < 8.$$

Задача 12

Заповніть таблицю, визначте оптимальний обсяг виробництва в умовах чистої монополії:

Q	P	TC	ATC	MC	TR	MR	I
1	4	4					
2	3	5					
3	2	9					
4	1	16					

Розв'язання:

1. $ATC = TC : Q$, тобто AFC послідовно дорівнюють: 4; 2,5; 3; 4.
2. $MC = \Delta TC : \Delta Q$, тобто MC послідовно дорівнюють, починаючи з $Q = 2$: 1; 4; 7.
3. $TR = p \cdot Q$, тобто TR послідовно дорівнює: 4; 6; 6; 4.
4. $MR = \Delta TR : \Delta Q$, тобто MR послідовно дорівнює, починаючи з $Q = 2$: 2; 0; -2.
5. $I = TR - TC$, тобто I послідовно дорівнює: 0; 1; -3; -12.

Таким чином, заповнена таблиця має вигляд:

Q	P	TC	ATC	MC	TR	MR	I
1	4	4	4	-	4	-	0
2	3	5	2,5	1	6	2	1
3	2	9	3	4	6	0	-3
4	1	16	4	7	4	-2	-12

Оптимальний обсяг виробництва визначається двома методами:

- 1) при максимальному прибутку, $I_{max} = 1$ при $Q = 2$;
- 2) при дотриманні рівності: $MR = MC$.

Якщо $Q = 2$, то $MR > MC$, чи $2 > 1$.

Якщо $Q = 3$, то $MR < MC$, чи $0 < 4$, що не оптимально та потребує зниження Q .

Висновок: обсяг виробництва є оптимальним при $Q = 2$, коли $MR > MC$ та обидві граничні величини близькі за значеннями.

Екзаменаційні питання з дисципліни «Мікроекономіка»

1. Проблема обмеженості ресурсів та необхідність вибору.
2. Предмет та функції мікроекономіки.
3. Методологічні засоби й принципи мікроекономіки.
4. Свобода вибору та суверенітет споживача.
5. Загальна та гранична корисність Обґрунтування закону попиту.
6. Закони Госсена, їх значення в теорії споживання.
7. Поняття рівноваги споживача. Припущення в теорії споживання.
8. Функція корисності, її модифікація.
9. Кардиналістський (кількісний) підхід до визначення рівноваги споживача.
10. Ординалістська (порядкова) теорія корисності.
11. Криві байдужості. Карта байдужості. Властивості кривих байдужості.
12. Бюджетна лінія, її рівняння та використання для визначення рівноваги споживача.
13. Реакція споживача на зміни доходу та цін. Криві Енгеля.
14. Ефект доходу та ефект заміщення. Парадокс Гіффена.
15. Попит (логічне, аналітичне та графічне пояснення). Закон попиту та його фактори.
16. Еластичність попиту. Фактори та ступені еластичності попиту.
17. Коефіцієнти еластичності попиту. Методика їх обчислення.
18. Ринковий попит: поняття, методика визначення.
19. Виробництво та виробнича функція.

20. Закон спадної граничної продуктивності.
21. Заміщення факторів у виробництві. Віддача від масштабу.
22. Функція витрат та рівновага виробника.
23. Витрати виробництва у короткостроковому періоді.
24. Витрати виробництва у довгостроковому періоді.
25. Закон спадної віддачі та динаміка витрат.
26. Виробнича функція. Ізокванта виробничої функції.
27. Ізокоста виробничої функції. Карта ізокост. Спільний графік однакового продукту та однакових витрат.
28. Загальний, середній, граничний продукт (логічне та графічне пояснення).
29. Пропозиція. Крива пропозиції. Фактори пропозиції. Закон пропозиції.
30. Ринкова пропозиція: поняття, методика визначення.
31. Еластичність пропозиції, її фактори та коефіцієнт.
32. Ринкова структура: поняття та класифікація.
33. Загальна характеристика ринку досконалої (чистої) конкуренції, її ознаки та умови.
34. Рівновага конкурентної фірми у короткостроковому періоді.
35. Визначення рівня виробництва за яким конкурентна фірма отримує максимальний прибуток (Принцип співставлення TR та TC . Принцип співставлення MR та MC).
36. Доцільність продовження або припинення виробництва для конкурентної фірми у короткостроковому періоді.
37. Довгострокова рівновага конкурентної фірми.
38. Чиста конкуренція та ефективність.
39. Ознаки та умови чистої монополії.
40. Чиста монополія у короткостроковому періоді.
41. Оптимум монополії у довгостроковому періоді.
42. Дискримінаційна поведінка монополії.
43. Економічні наслідки монополізму.
44. Характеристика ринку монополістичної конкуренції.
45. Диференціація продукту. Фактори диференціації.
46. Аналіз поведінки фірми у короткостроковому періоді за монополістичної конкуренції.
47. Монополістична конкуренція у довгостроковому періоді.
48. Монополістична конкуренція та ефективність.
49. Олігополія: сутність, основні риси.
50. Кількісні методи оцінки ринкової структури (коефіцієнт концентрації, H -індекс, індекс Лінда, індекс Лернера та інші).
51. Основні моделі олігопольної поведінки.
52. Оцінка економічної ефективності олігополії.

53. Ринок факторів виробництва. Утворення похідного попиту.
54. Теорія граничної продуктивності та попит на ресурси.
55. Зміни у попиті на ресурси. Еластичність попиту на ресурси. Оптимальне співвідношення ресурсів.
56. Ціноутворення на ринку ресурсів (визначення заробітної плати. Економічної ренти).
57. Ціноутворення на ринку ресурсів (визначення позичкового проценту, підприємницького доходу).
58. Ринкова рівновага, її сталість та механізм відновлення. Вплив податків та субсидій на стан рівноваги.
59. Зовнішні ефекти та зовнішні витрати. Суспільні блага та ефективність.
60. Моделі олігопольної поведінки.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ТА СЛУХАЧІВ З ДИСЦИПЛІНИ «МІКРОЕКОНОМІКА»

Студент отримує оцінку «відмінно», якщо він засвоїв основні поняття і категорії; вільно оперує необхідним науковим матеріалом; може самостійно аналізувати фактичний та науковий матеріал і робити узагальнення; може проаналізувати теорії, погляди і економічні вчення, основні явища і процеси матеріального виробництва, тенденції розвитку матеріальної культури в історичному контексті; вільно володіє економічним інструментарієм; дає обґрунтовані відповіді на всі питання.

Студент отримує оцінку «добре», якщо він засвоїв поняття, але в ряді випадків є неточності; оперує знаннями сутності основних напрямів розвитку економічної історії і теорії, але зустрічаються неточності; може самостійно аналізувати економічні процеси, але узагальнення викликає труднощі; дає відповіді на всі питання, але проблеми висвітлюються не повністю; відповіді дає на всі питання, але матеріал одного з питань не повністю розкриває проблему, є неточності.

Студент отримує оцінку «задовільно», якщо він засвоїв поняття і категорії нечітко, не послідовно; відчувається недолік знання наукового і фактичного матеріалу; може переказати учбовий матеріал з елементами практичного аналізу; відповіді на запитання дає не повні, допускає вагомі помилки.

Студент отримує оцінку «незадовільно», якщо він не засвоїв основні поняття й категорії; не знає наукового і фактичного матеріалу; може лише переказувати учбовий матеріал; не може обґрунтувати відповіді на жодне питання; не може відповісти на питання екзаменаційних білетів.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О. М. БЕКЕТОВА**

кафедра ЕПМГ

**Розрахунково-графічна робота
з дисципліни «Мікроекономіка»**

Варіант № _____

Виконав:
студент (або слухач) групи _____
ПІБ

Перевірив:

НКЦ м. _____
20_____ рік

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Будаговська С. Мікро- і макроекономіка. – К.: Основи, 2001.
2. Долан Э., Линдсей Д. Рынок: микроэкономическая модель. – С-Пб.: Автокомп, 1999.
3. Економічна теорія: макро- і мікроекономіка. – К.: Альтернатива, 2001.
4. Задоя А. О. Мікроекономіка. Курс лекцій та вправи. – К.: Знання, 2002.
5. Ильин В. Поведение потребителей. – С-Пб.: Питер, 2000.
6. Макконнелл К., Брю С. Экономикс. Принципы, проблемы и политика. – М.: Инфра, 2000.
7. Нуреев Р. М. Курс микроэкономики. – М.: Норма-Инфра, 1999.
8. Пиндайк Р. Микроэкономика. – М.: Дело, 2000.
9. Овчинников Г. Микроэкономика: Конспект лекций. – С-Пб.: Питер, 2000.
10. Тигова Т. Микроэкономика. – К.: МАУП, 2000.
11. Фандель Г. Теорія виробництва та витрат. – К.: Таксон, 2001.
12. Ястремський О. Основи мікроекономіки: Підручник для вузів. – К.: Знання, 1998.
13. Экономическая школа. Вып. 1-3. Научно-популярный иллюстрированный журнал. Экон. школа. – С-Пб., 1992.

Навчальне видання

Методичні вказівки
до самостійної роботи, проведення практичних занять
і виконання розрахунково-графічної роботи
з дисципліни

«МІКРОЕКОНОМІКА»

*(для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»
напрямів підготовки 6.030504 – Економіка підприємства і
6.030509 – Облік і аудит та слухачів другої вищої освіти
освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст»
спеціальностей 7.03050401 – Економіка підприємства
і 7.03050901 – Облік і аудит)*

Укладачі: **СІРЕНКО** Наталя Миколаївна,
КОЖОКІНА Катерина Олександрівна

Відповідальний за випуск *Т. А. Пушкар*
За авторською редакцією
Комп'ютерне верстання *Г. О. Павлова*

План 2014, поз. 499 М

Підп. до друку 29.07.2014

Формат 60×84/16

Друк на ризографі.

Ум. друк. арк. 1,8

Тираж 50 пр.

Зам. №

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 4705 від 28.03.2014 р.